

HEMŞİRELİĞİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çiçek FADİLOĞLU* Türkan ÖZBAYIR** Süheyla Altuğ ÖZSOY***
Aynur SARUHAN****

ÖZET

Bu çalışma; hastanede yatan 50 hasta ve 50 hemşirenin hemşirelik mesleğini algılayış biçimleri ve hemşireyi değerlendirmeleri saptamak amacıyla planlanmıştır.

Hemşirenin temel işlevi sağlıklı ya da hasta bireye profesyonel bir yaklaşım ile sağlığın sürdürülmesi, hastalık halinde iyileştirilmesi için gerekli olan bilgi, istek ve güce kavuşmasına ve bireyin kendi kendine yeterli olmasına yönelik etkinlikleri içermektir (3,12).

Her meslekte olduğu gibi hemşirelik mesleği de toplum tarafından olumlu veya olumsuz olarak algılanmaktadır. Ayrıca her hemşirenin kendini bir birey ve mesleğin bir üyesi olarak algılayışı bulunmaktadır. Hemşirenin amaç ve beklentileri ile hasta ve yakınlarının amaç ve beklentileri her durumda uyuşmayabilmektedir. Hastaların en önemli gereksinimi iyi bakım almak, yakınlık görmek, anlaşılma ve destek görmektir. Hemşirenin ise temel görevi hasta ve yakınlarının sağlık gereksinimlerine holistik bakım açısı ile tanımlamak ve bunların karşılanmasını sağlamaktır. Görüldüğü gibi hemşirelik mesleği sürekli olarak karşılıklı etkileşimi öngörmektedir (3). Ancak günümüzdeki uygulamalarda; hemşirenin kurumların bekledikleri önceliklerden ve tanımlanan mesleki işlevlerden geride kaldığı gözlenmektedir (7).

Profesyonel hemşirelik bakımında; başarının sağlanabilmesi için bakım planında hastaya yönelik amaçlar ile hastanın amaçlarının

*Ege Üniv. Hemş. Yük. Ok. Dahiliye Hast. A.B.D. (Doç. Dr.)

** " " " " " Cerrahi Hast. Hemş. A.B.D. (Ar. Gör.)

*** " " " " " Halk Sağlığı Hemş. (Ar.Gör.)

**** " " " " " Kadın Hast. ve Doğum AB.D.

bağdaşnuş olan hasta merkezli bakım önem taşımaktadır (2, 12, 13). Bu temel bakım öğelerinin yanısıra günümüzde hemşireden bu rollere ek olarak iyi bir yönetici, öğretici, danışman ve araştıncı olması beklenmektedir (6, 12).

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma, Ege Üniv. Araştırma ve Uygulama Hastanesi (E. O. T. F. H.) Dahiliye Ana Bilim Dallarından, Göğüs Hastalıkları Kliniklerinde yatan 50 hastaya: hemşirelik mesleğini, verilen hemşirelik bakımını algılayış biçimlerini ve hemşirelerden beklentilerini ortaya koymak amaçlayıp ve bu kliniklerde çalışan 50 hemşireye, hemşirelik mesleğini ve hemşirelik bakımını algılayışlarını ve kendilerini değerlendirmeleri amacıyla planlanmış bir çalışmadır.

Hazırlanan anket formu araştırmacılar tarafından uygulanmış ve hemşirelerin hemşireleri, hastaların hemşireleri değerlendirdiği skala Russell'dan adapte edilmiştir (11).

Tablo 1: Hastaların Tanıtıcı özellikleri

ÖZELLİKLER	S	oio
Cinsiyet		
Kadın	24	48.00
Erkek	26	52.00
Yaş		
20 yaş	5	10.00
21-30	9	18.00
31-40	5	10.00
41-50	5	20.00
51+	21	42.00
Meslek		
Ev hanımı	18	36.00
işçi	3	6.00
Memur	14	28.00
Serbest Meslek	10	20.00
Emekli	5	10.00
Eğitim Durumu		
Okur yazar değil	11	22.00
ilkokul Mezunu	18	36.00
Orta dereceli O.M.	14	28.00
Yüksek Okul M.	7	14.00
TOPLAM	50	100.00

Tablo 1' de görüldüğü gibi, araştırma kapsamına alınan hastaların (%48)' ini kadın hastalar oluşturmakta olup; (% 42)' si 51 yaş üzerindedir. Hastaların (% 36)¹ sı ev hanımı olup; (%36)' sı ilkokul mezunudur.

Tablo 2 : Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri

ÖZELLİKLER		
Yaş Grupları		
20-25	20	40.00
26-30	15	30.00
31-35	9	18.00
36+	6	12.00
Mezun Olduğu Okul Durumunu		
Hemşirelik Yük. Okulu	13	26.00
Sağlık Meslek Lisesi	27	54.00
Sağlık Okulu	4	8.00
Diğerleri	6	12.00
Çalışma Yılı		
1-5 Yıl	20	40.00
6-10 yıl	15	30.00
11-15 yıl	10	20.00
16 + yıl	5	10.00
Daha önce başka kilinikte çalıştım'?		
Evet	16	32.00
Hayır	34	68.00
Hangi Klinikte Çalıştı?		
Genel Cer+GKD+Plastik	9	18.00
Ortopedi	2	4.00
üroloji.	1	2.00
Acil Servis	1	2.00
Dahiliye+Göğüs	3	6.00
Başka klinikte çalışmamış	34	68.00
TOPLAM	50	100.00

Tablo 2'de görüldüğü gibi; araştırma kapsamına alınan hemşirelerin (% 40)' ı 20-25 yaş grubunda, ("io 5 4)' ü Sağlık Meslek Lisesi mezunu

olup; (%40)' ı 1-5 yıldır çalışmaktadır. Hemşirelerin (%68)" i daha önce başka bir klinikte çalışmadıklarını, daha önce başka bir klinikte çalışmadıklarını, daha önce başka klinikte çalışanların (%18)'inin Genel Cerrahi+GKD+Plastik Cerrahi Kliniğinde çalıştıklarını belirtmişleridir.

Tablo 3: Hastaların "İdeal Hemşire Sizce Nasıl Olmalıdır?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlara Göre Dağılımları

İdeal Hemşirenin özellikleri	Olmalı (Evet)		Olmamalı (Hayır)		Toplam	
	S		S	aki	S	
Kalifiye	49	98.00	1	2.00	50	100.00
Dikkatli	50	100.00			50	100.00
Modern	50	100.00			50	100.00
Dürüst	50	100.00			50	100.00
İyi	50	100.00			50	100.00
Konuşkan	48	98.00	2	4.00	50	100.00
Sıcak	50	100.00			50	100.00
İlmlı	49	98.00	1	2.00	50	100.00
Hasta merkezli						
Çalışan	48	96.00	2	4.00	50	100.00
Hasta İçin						
Bakım veren	49	98.00			50	100.00
Hasta değerlerine katılan	45	90.00	5	10.00	50	100.00

Tablo 3' de görüldüğü gibi, hastalar hastalar "ideal hemşire nasıl olmalıdır?" sorusuna: %100 oranı ile dikkatli, modern, dürüst, iyi, sıcak: %98 oranı ile kalifiye, ilmlı, hasta için bakım veren; %96 oranı ile konuşkan, hasta merkezli çalışan; %90 oranı ile hasta değerlerine katılmalı yanıtını vermişlerdir.

Hemşirelerin temel özellikleri incelendiğinde kişisel özelliklerinin yanısıra kalifiye, dikkatli, modern ve hasta merkezli çalışması gerekliliği, hastalar tarafından önem taşıdığı görülmektedir. Tablo sonuçları, Fadiloğlu ve arkadaşları (4) Özmen (8) Haytural (6) Hakan-türk (5) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre benzerlik göstermektedir.

Tablo 4: Hastaların Kendilerine Bakım Veren Hemşireleri Değerlendirme durumlarına Göre Dağılımları

Şu Andaki Hemşire	Evet		Hayır		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Kalifiye	47	94.00	3	6.00	50	100.00
Dikkatli	48	96.00	2	4.00	50	100.00
Modern	48	96.00	2	4.00	50	100.00
Dürüst	49	98.00	1	2.00	50	100.00
İyi	46	92.00	4	8.00	50	100.00
Konuşkan	44	88.00	6	12.00	50	100.00
Sıcak	43	86.00	7	14.00	50	100.00
İlimli	41	82.00	9	18.00	50	100.00
Hasta Merkezli Çalışan	32	64.00	18	36.00	50	100.00
Hasta İçin Bakım Veren	33	66.00	17	34.00	50	100.00
Bana Yakın	36	72.00	14	28.00	50	100.00
Hastanın Değerlerine Katılan	32	64.00	18	36.00	50	100.00

Tablo 4'de görüldüğü gibi, hastaların, kendilerine bakım veren hemşireleri değerlendirme durumlarının dağılımları verilmiştir. Hastaların şu anda bakım veren hemşirelerin; % 98' inan dürüst, % 96' sının dikkatli ve modern. % 94' ünün kalifiye, % 92' sinin iyi, %88'inin konuşkan, %86' sınırsıcak, % 82'sinin ilimli, %72' sinin hastaya yakın, % 66' sının hasta için bakım verdiği, % 64' ünün hasta merkezli çalıştığı ve hasta değerlerine katıldığını belirtmişlerdir.

Özmen, Dokuz Eylül Tıp Fak. Hastanesinde yatan hastaların beklentilerinin saptandığı araştırmasında; hastaneye yatırılan sürede en çok ilişkide buldukları sağlık personelinin hekim (% 60.7) ve ikinci sırada hemşire (% 23.9) olduğunu ve hastaların (% 18)' i hemşirelerin davranışlarında değiştirmelerini istedikleri durumların başında daha fazla ilgi, güler yüz ve şefkat görmek istediklerini belirtmişlerdir (8).

Hakantürk; hastanede yatan hastaların öğrenci hemşirelerden beklentilerini saptadığı bir çalışmada hastaların öğrenci hemşirelerden bekledikleri davranışlardan (% 52.4)'ü güler yüz, tatlı dil (konuşkan, anlayış, nezaket, ilimli, sıcak); (% 53.7)'si gerçekçi ve saygılı olmalarını (dürüst) ve bu görüşle öğrenci hemşirelerin hastaların değerlerine katılan, hasta merkezli çalışan bir hemşire olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bugüne kadar hemşirelik bir takım psikolojik değerlere dayandırılan fedakarlık mesleği olarak yorumlanırken, hastaların bilgi

ve gerçekçilikte söz eden yorumlar getirmeleri, mesleğin bilimsel yanının hastalar tarafından da kabul edildiği şeklinde değerlendirilebilir (5).

Haytural'ın yaptığı araştırmada hemşirelerin (% 49.3)tünCın hastayla konuşmak için zaman ayırdıklarını ve hastanın hastalığı hakkında konuşma, sohbet etme, hastanın sorunları üzerinde konuşma ve psikolojik yaklaşım (hastayı dinleme, duygularını ifadesini sağlama) gibi konulan konuştuklarını belirtmişlerdir (6).

Velioğlu; tarafından yapılan, "Hastalara ve Hemşirelere Göre Hemşirelik Faaliyetlerinin Araştırıldığı bir araştırmada hasta-hemşire uyumsuzluk puanı analizine göre fiziksel bakım ile gözlem rapor etme-tıbbi bakımın tamamlanması hakkında hemşirelerin hastalarla aynı fikirde olduğu ancak bakımın psiko-sosyal yönü ile ilgili hemşirelik faaliyetlerine hastaların daha fazla önem verdiği görülmektedir (13).

Aslan. E. tarafından yapılan bir araştırmada Üniversitede yatan hastaların (% 98)¹, Devlet Hastanesinde yatan hastaların (%79) u hemşirelik hizmetlerinden memnun olduğunu ve hemşirelerin bilinçli bakım verdiklerini, yaklaşımlarının iyi olduğunu, istediklerini yaptıklarını, güler yüzlü, nazik ve kültürlü olduklarını, (% 30.03)'ünde kendilerine yakın bulduklarını belirtmişlerdir (1).

Elde edilen veriler literatüre uygunluk göstermektedir.

Tablo 5: "Hemşirelerin İdeal Hemşire Nasıl Olmalıdır?" Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı

ideal Hemşirenin özellikleri	Evet		Hayır		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Kalifiye	49	98.00	1	2.00	50	100.00
Dikkatli	40	80.00	10	20.00	50	100.00
Modern	14	48.00	36	72.00	50	100.00
Dürüst	19	38.00	31	62.00	50	100.00
iyi	13	26.00	37	74.00	50	100.00
Konuşkan	15	30.00	35	70.00	50	100.00
Sıcak	28	56.00	12	34.00	50	100.00
İlımlı					-	
Hasta Merkezli Çalışan	5	10.00	45	90.00	50	100.00
Hasta İçin Bakım Veren	10	20.00	40	80.00	50	100.00
Hastanın değerlerine katılan	12	24.00	38	76.00	50	100.0

Tablo 5'de görüldüğü gibi; hemşirelerin ideal hemşire nasıl olmalıdır sorusuna (% 98)' i kalifiye; (% say I dikkatli; (% 48)* i modern; (% 38)¹ dürüst; (%25)' sı iyi; (% 30)' u konuşkan; (%56)' sı sıcak; (%10)* u hasta merkezli çalışan; (% 20)* si hasta için bakım veren; (% 24)* ü hastanın değerlerine katılan yanıtını vermişlerdir.

Hemşirenin çok yönlü görev ve sorumlulukları vardır. İdeal hemşire tanımlamasına uygun bir yapı gösterebilmek için, hemşirelik eğitimin ilk yılından itibaren hemşirelik felsefesi üzerine ternellendirilen hemşirelik eğitiminin felsefesinin, öğrencinin entellektüel, duygusal, ahlaksal, bedensel ve toplumsal yeteneklerini bilgi, beceri ve İdeallerle besleyerek en üst düzeyde gelişimini sağlamak gerekir (10).

Tablo 6: Hemşirelerin, hemşirelere değerlendirme Durumlarına Göre Dağılımı.

İdeal Hemşirenin Özellikleri	Evet		Hayır		Toplam	
	S	%	s	%	S	%
Kalifiye	8	16.00	42.	84.00	50	100.00
Dikkatli	2	4.00	48	96.00	50	100.00
Modern	2	4.00	48	96.00	50	100.00
Dürüst						
İyi						
Konuşkan						-
S	1	2.00	49	98.00	50	100.00
sıcak						
Hasta merkezli çalışan						
Hasta için bakım veren						
Hastanın değerlerine katılan						
Kişiyeye göre değişen	26	52.00	24	48.00	50	100.00
Çalışma koşullarına göre değişir	25	50.00	25	50.00	50	100.00

Tablo 6'da görüldüğü gibi: hemşirelerin şu anki hemşireleri değerlendirmelerinde, (% 16)¹ sı kalifiye; (% 4)' (% modern; (% 2)' si sıcak yanıtını vermişler bunun dışımda (% 52)' si ideal hemşirenin özelliklerinin kişiyeye göre değiştiği yanıtını vermişlerdir.

Hemşirelerin (% 52)' si ideal hemşire tammlamasının kişiyeye göre değişeceğini ve (% 50)' si çalışma koşullarına göre değişeceğini yanıtını vermişlerdir.

Haytural ve Atalay'ın hemşirelerin bağımlı-bağımsız işlevlerinden en çok hangilerini yerine getirdiklerini saptayan araştırmasında; hemşirenin temel görevlerinin hastanın temel fizyolojik, psikolojik gereksinmelerini karşılamak olduğu (% 80.7) ancak (% 50.7)'inin hastayla konuşmak için zaman ayıramadıklarını hemşirelerin (%.4)'ünün hastaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Hastayla tedavi edici bir ilişki kurabilmek, bakım planı yapabilmek için hemşire hastanın gereksinmelerini", kişisel özelliklerinin tanınması gerekir (6). Hasta merkezli çalışmadan kaliteli ve etkin düzeyde bakımın verilemeyeceği açıktır.

Hemşirelerin uygulamada bağımsız işlevlerinden çok bağımlı işlevlerini yerine getirmektedirler. Bunlardan doktor istemine bağlı işlemler, sekreterlik işlemleri, servisin düzeninin sağlanması hastanın sağlık eğitimini yapma, hasta ile iletişim sayılabilir.

Platin'in yaptığı bir çalışmada hemşirelerin çalışma sürelerinin önemli bir bölümünü hasta merkezli çalışmak yerine sekreterlik ve servis düzenine ayırdıkları saptanmıştır (9).

Yapılan bazı çalışmalar ve gözlemlere göre hastanelerde hâlâ iş merkezli bakıma öncelik verilmekte planlı hasta bakımının uygulanamayacağı savunularak, eleştiriler yapılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Araştırma sonuçlarından görüldüğü gibi hastaların "ideal hemşire sizce nasıl olmalıdır?" sorusuna: kalifiye, dikkatli, modern, dürüst, iyi, konuşkan, sıcak, ılımlı, hasta merkezli çalışan, hasta için bakım veren ve değerlerine katılan bir yapıda olmalarını, hastaların çoğu kendilerine bakım veren hemşirelerin bu özelliklere uyduğunu,

2. Hemşirelerin ideal hemşire nasıl olmalıdır? sorusuna (%10)'11 hasta merkezli çalışan; (% 20)'si hasta için bakım veren, (% 30)'u konuşkan. (%98)'i kalifiye yanıtını verdikleri,

Hemşirelerin; hemşireleri değerlendirme durumuna bakıldığında; hemşireler dürüst, iyi, konuşkan, ılımlı, hasta merkezli çalışan, hasta için bakım veren, hastanın değerlerine katılan sorularına hiç yanıt vermedikleri ve bu özelliklerin (%52)'si çalışma koşullarına göre değiştiği yanıtını verdiği görülmüştür.

Sonuç olarak: hemşirelerin ideal hemşire nasıl olmalıdır? sorusuna olumlu yanıt verdikleri ancak düşündüklerini, tam olarak uygulamadıkları sonucuna varılmıştır.

öneri olarak;

Hemşirelik eğitimi süresince hemşirelik felsefesi doğrultusunda yetiştirilen hemşirelerin bu niteliklere çalışma hayatlarında da devam

ettirmeleri için, uygulanan hizmetçi eğitim programları, hemşire sadece bilgilendirme amacıyla değil, onların davranışlarını yönlendirmek ve duygularını güçlendirmek ilkesi doğrultusunda yapılması, hemşirelerin çalışma ortamlarının huzurlu olabilmesi için tüm olanakların sağlanması, çalışma şartlarının hemşirelerin sosyal yönleri dikkate alınarak düzeltilmesi önerilebilir.

SUMMARY

The Evaluation of Hursing

50 hospitalized adult and 50 nurse involved in this study to determine the nursing perception style and to evaluate the nursing.

KAYNAKLAR

1. Aslan, Eti, F.: "İstanbul' da Bir Üniversite ve Devlet Hastanesinde Yatan Hastaların Hemşirelerden Beklentilerine Yönelik Karşılaştırmalı Bir Çalışma", II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı. İzmir, 1990, ss: 873-881.
2. Başer, G.: Ulusoy, F.: "Hemşirelerde Aranan Kişilik özellikleri", Türk Hemşireler Dergisi, Sayı: 3-4, ss: 59-61, 1977.
3. Birol. L.: Hemşirelik Süresi. 2. Baskı, Şafak Matbaası, Ankara, 1990.
4. Fadiloğlu, Ç.; Işık, A.; Özbayır, T.: ve ark.: "Hastaların Hemşireleri Değerlendirmeleri", II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı. İzmir, 1990, ss: 660-671.
5. Hakantürk, S.; Kayalı, S.: Güçlü, S1 ve ark.: "Hastanede Yatan Hastaların öğrenci Hemşirelerden Beklentileri", II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı. İzmir. 1990, ss: 198-207.
6. Haytural, H.: Atalay, M.: "Hemşirelerin Bağımlı Bağımsız İşlevlerinden En Çok Hangilerini Yerine Getirdiklerinin Saptanması", II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı. İzmir, 1990, ss: 569-575.
7. Özcan, A.; özgür, H.: "Hemşirelerin Mesleki Benliklerinin Algılayışları", II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri Kitabı. İzmir, 1990, ss: 225-232.

8. **Özmen, D.:** "Dokuz Eylül Tıp Fakültesi Hastanesinde Yatan Hastaların Beklentilerinin Saptanması", II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı. İzmir, 1990, ss: 532-538.
9. **Platin. N. ve ark.:** "Hemşirelerin Sekiz Saatlik Çalışma Sürelerinin içeriği", T. H. R, Sayı: 2. ss: 52-61, 1982.
10. **Türk Hemşireler Derneği Genel Merkezi. Hemşirelerin işlevleri Standartları ve Niteliklerini Kapsayan Bir Rehber.** Ankara, 1981.
11. **Russell, C.; Wilcox, E.; Hicks, C.:** Interperkonal Cornmunication in Pharnacy. Nei.vyork, Appleton Centuryi-YCrofts, 1982, ss: 170-174,
12. **Uyer, G.:** Hemşirelige Genel Bakış. Ankara-1992.
13. **Velioğlu, P.; Oktay, S.:** "Hastalara ve Hemşirelere Göre Hemşirelik Faaliyetlerinin önlem Derecesi", Hemşirelik Bülteni, 2: 6, ss: 20-33. 1986.